

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SPK8001	6	VDU	Politikos mokslų ir diplomatijos	Socialinės ir politinės teorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

MOKSLO FILOSOFIJA IR METODOLOGIJA

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

PHILOSOPHY OF SCIENCE AND METHODOLOGY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	2
Konsultacijos	1
Seminarai	-
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso tikslas – filosofiskai, kritiškai atskleisti mokslo sąvoką, jos raidą ir turinį; institucines, proceso ir įvykio reikšmes; jo įvairovės prielaidas. Nagrinėti mokslo ir filosofijos santykį ontologiniu, epistemologiniu, metodologiniu ir aksiologiniu požiūriais. Aiškinamos šiuolaikinės mokslo filosofijos temos sietinos su svarbiausiomis XX-XXI a. mokslo filosofijos mokyklomis bei diskusija. Kursas plėtoja istorinį (paradigmų kaitos), kritinės teorijos, negatyviosios dialektikos, hermeneutinį, fenomenologinį, analitinį, postmodernų, poststruktūralizmo ir kitus požiūrius į mokslo ir filosofijos sąveikas. Kursas atskleidžia filosofinio tyrimo prasmę ir reikšmę disertacijos rašymui. Studijų formos: paskaitos, seminarai, savarankiškas studento darbas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course will philosophically and critically interpret development of ideas of science from process, events and conditions of diversity point of view. Contemporary questions on epistemology, ontology, methodology, and *axiology* in the context of cases will be considered. Topics of contemporary philosophy of science, the most important schools of philosophy of XX-XXI centuries and contemporary discussion are considered. The course develops historical (changes of paradigms), critical theory, negative dialectics, hermeneutics, phenomenological, analytical, postmodern and other approaches to the interrelations of philosophy and science. The course explains sense and significance of philosophical research for the development of dissertation project. Teaching methods: lectures, seminars, individual work.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kursas padeda plėtoti metateorines idėjas apie tyrimo projektą, suvokti abipusius ryšius tarp konkrečių tyrimo metodų, pagrindinės metodologijos ir fundamentinių epistemologinių klausimų. Skirtingų paradigmų įsisavinimas skatina kritišką tyrimo ir analizės metodų pasirinkimą.

Dalyko tikslai

Kurso tikslas yra filosofiskai ir kritiškai interpretuoti mokslo sąvokos raidą bei aptarti mokslo procesą, įvykius ir įvairovę epistemologiniu, ontologiniu, metodologiniu ir aksiologiniu požiūriais.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Mokslinių paradigmų istorija ir jų kritinės studijos padės suvokti mūsų žinių istoriškumą ir kintamumą.
2. Kritinė konceptų interpretacija: determinizmo ir indeterminizmo, tiesos ir melo reikšmių, indukcijos ir dedukcijos, analizės ir sintezės, individualaus ir kumuliatyvinio pažinimo, pasikartojimo ir unikalumo, transcendencijos ir transcendentalumo, idealumo ir pragmatikos ... yra svarbūs mokslo filosofijai.
3. Argumentacijų analizė atveria mokslinio pažinimo logiką, intertekstualumą, fenomenologines ir hermeneutines mūsų tyrimų priklausomybes.
4. Todėl svarbu analizuoti ontologiją, kaip pagrindinį pasakojimą apie mūsų tikrovę bei alternatyvias istorijas, jų konkurenciją ir „laimėtoją“. Mokslinio žinojimo ontologija tiesiogiai priklauso ne tik nuo pagrindinių istorijų ar institucinių naratyvų, bet taip pat nuo istorijų kaitos praktikos ir priklausomybių nuo tyrinėjimų ir apibendrinimų.
5. Tyrimo kritikai svarbu yra analizuoti žmogiškojo pažinimo ribas materialiu, biologiniu, dvasios (proto), instituciniu ir politiniu požiūriais. Mūsų pažinimo ribų suvokimas ir mokslinė kritika yra svarbi moksliniams tyrimams, nes problemos formulavimas, naudingumas, tikslai ir rezultatai yra privalomi daugeliui disertacijų.
6. Žmogiškos vaizduotės kritika ir konceptualizacijos procesas turi tikslą atskleisti žmogaus žinių ribas. Heisenbergo „neapibrėžtumo principas“, žinojimo subjekcijos kritika, mokslinis reliatyvizmas, paslėptų hegemonijų socialiniuose ir humanitariniuose moksluose kritika, daugiareikšmiškumo supratimas ir naujos argumentacijos formos, daugialininė raida, holizmo ir kūrybinio trūkio dialektika apibūdina kai kuriuos šiuolaikinio mokslo filosofijos interesus.

7. Kaip šiuolaikinė laisva ir kūrybinga vaizduotė konkuruoja ar bendradarbiauja su instituciniais poreikiais ir bendruomenių siekiniais? Kaip šiuolaikiniai žinojimo režimai, tyrimų disciplina ir viešasis interesas reguliuoja tyrinėjimų projektus ir publikacijas?

8. Kiek moksliniam pažinimui yra svarbūs triksteriški žaidimai ir interpretacijos, metaforos ir poetika, retorika? Koks yra skirtumas tarp vertimo ir sintetinės plėtos ir kodėl tarpdisciplininiai tyrimai yra taip svarbūs šiuolaikiniams sintetiniams proveržiams?

9. Kurso metu bus kritiškai žvelgiama į esencializmą, holizmą, konstruktyvizmą, partikuliarizmą, monizmą, vienamį žinojimą, metodologinį nacionalizmą ... Tai reiškia, kad kursas remia alternatyvų analizę ir daugiareikšmiškumą analitiniu požiūriu, prieštaravimus ir paradoksus dialektiniu žvilgsniu, daugialiniškos evoliucija ir kūrybinius trūkius poststruktūralizmo požiūriu, intertekstinį daugiavariantiškumą ir kūrybingas klaidingas interpretacijas postmoderniosios paradigmos požiūriu.

10. Taigi kursas pateiks ne tik analitinius interpretacijos būdus, bet taip pat pažinimo poetiką sietiną su metaforomis, parabolėmis, analogijomis, alternatyvomis, antinomijomis, aporijomis ir kitais euristiniais žvilgsniais. Visa tai yra reikšminga kūrybinio esė rašymui.

Kursas remsis A. Koyre, K.R. Popperio, T. Kuhno, L. Wittgensteino, P. Feyerabend, M. Foucault, R. Rorty, M. Hollis, J. Rouse, V. Crapanzano, G. Deleuze ir kitų autorių idėjomis. Kurso metu bus nagrinėjami atvejai iš gamtos, socialinių ir humanitarinių mokslų, taip pat aiškina abejonės, ironijos, kūrybinio trūkio, kūrybingos klaidingos interpretacijos, dekonstrukcijos, geneologijų analizės, reikšmių archeologijos, kritinės hermeneutikos funkcijas.

Studijų metodai: paskaitos, diskusijos kurso temomis, individualios konsultacijos dėl kūrybinio esė, baigiamojo kūrybinio esė rašymas ir diskusija apie ją.

Studijų pasiekimų vertinimas

Kontaktinės valandos: paskaitos – 30 valandų, konsultacijos – 15 valandų. Individualus studentų darbas: projektas – 55 val., individualus pasirengimas galutiniam kūrybiniam esė ir egzaminui pokalbiui – 60 val. Viso 160 val.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Popper, K. (1959). <i>The logic of scientific discovery</i> . New York: Basic Books.
2.	Kuhn, T.S. (2003) <i>Mokslo revoliucijų struktūra</i> . Vilnius.
3.	Hollis, M. (2000) <i>Socialinių mokslų filosofija</i> . Vilnius: Lietuvos Rašytojų Sąjungos leidykla.
4.	Feyerabend, P. (1993). <i>Against Method</i> . London: Verso
5.	Foucault, M. (1980). <i>Power/Knowledge</i> . New York, Random House, 1980

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Ladyman, J. (2005) <i>Understanding Philosophy of Science</i> . London, New York.
2.	Rosenberg, A. (2005) <i>Philosophy of Science: A Contemporary Introduction</i> . New York, London.
3.	<i>Philosophy of Science: Contemporary Readings</i> (2006). Eds. Y. Balashov, A. Rosenberg. London, New York.
4.	Lange, M. (ed.) (2007) <i>Philosophy of Science: An Anthology</i> . Malden.
5.	Feyerabend, P. (1993). <i>Against Method</i> . London: Verso.
6.	Popper, K.R. (2001) <i>Rinktinė</i> . Vilnius.
7.	Rorty, R. (1991). <i>Objectivity, Relativism and Truth</i> . Philosophical Papers vol. 1. Cambridge University Press.
8.	Rouse, J. (2002). <i>How Scientific Practices Matter: Reclaiming Philosophical Naturalism</i> . Chicago: University of Chicago Press.
9.	Koyre, A. (1968). <i>Metaphysics & Measurement: Essays in Scientific Revolution</i> Harvard University Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1	Gintautas Mažeikis	VDU	Prof.dr.	g.mazeikis@pmdf.vdu.lt
2	Mindaugas Japertas	VDU	Doc.dr.	

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST8001	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

ISTORIOGRAFIJA

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

HISTORIOGRAPHY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Dalyko tikslas – studijuoti šiuolaikinės istoriografijos kryptis, raidos tendencijas, ypatingą dėmesį skiriant istorijos tyrimo metodologijos, metodų ir perteikimo formų naujovėms. Taip pat išgilinama į Lietuvos istorijos tyrimų raidą ir moderniais tyrimo prierais Lietuvos ir kitų šalių istorijos moksle.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of this course is to study the directions and tendencies of the development of contemporary historiography. The main attitude will be paid on the innovations of methodology and its conveyance forms in historical research. Students will deepen in the history of Lithuanian historical research, nowadays status in Lithuania and the neighborhood countries.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko aktualumą lemia visuomenės poreikis pažinti praeitį. Istoriografijos studijos ugdo istoriko mokslininko gebėjimus atlikti tyrimą ir jį pristatyti šiuolaikinei visuomenei.

Dalyko tikslai

Siekama atskleisti šiuolaikinės istoriografijos teikiamų istorijos tyrimo turinio ir formos įvairovę, formuoti jaunųjų istorijos tyrėjų siekius ir gebėjimus diegti problemines, metodologines naujoves savo tyrimuose.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Dalyko turinį sudaro siekis supažindinti doktorantus istorikus su šiuolaikinio istorijos mokslo ieškojimais ir atradimais; diskutuoti naujasias istorijos tyrimo ir perteikimo problemas.

Pagrindinės temos:

Sąvokos „istoriografija“ ir jos turinys. Aiškinamas sąvokos „istoriografija“ dvilypumas. Žodžiu istoriografija apibūdinama istorijos mokslo istorija. Kita šios sąvokos prasmė – konkrečiai tyrimo problemai skirtų istorikų parašytų darbų visuma ar jos dalis.

Istorinis tyrimas: nuo šaltinio iki praeities. Nagrinėjamas istorinio pažinimo procesas, naujosios istorijos tyrimo metodologijos koncepcijos.

Kas yra istorija – literatūra, menas ar mokslas? Aptariamos šiuolaikinės šio klausimo diskusijos, nagrinėjamos istorijos tyrimo prigimties problemos.

Naujos istorikų tyrimų temos, naujos tyrimo priegios. Aptariama šiuolaikinės istoriografijos problematika, tematika, nauji istorinio tyrimo metodai.

Šiuolaikinės istoriografijos santykis su kitais mokslais. Nagrinėjamas sąveikos su filosofija, teologija, sociologija, psichologija, teise ir kitais mokslais poveikis istorijos mokslo turiniui ir metodologijai.

Modernizmas, postmodernizmas ir istorikas. Nagrinėjamos aktualios šiuolaikinės istorinio tyrimo strategijos ir taktikos metodologijos problemos.

Ar šiuolaikinei visuomenei reikalingas didysis istorijos naratyvas? Diskutuojamos istoriko santykio su visuomene, istorijos tyrimo pristatymo būdų ir formų problemos.

Amžinosios paieškos. Istorinės tiesos problema. Nagrinėjama, kaip šią problemą suvokia, interpretuoja šiuolaikiniai istorijos teoretikai ir istorijos tyrėjai praktikai.

Studijų metodai: analizė; diskusija; interpretacija.

Studijų pasiekimų vertinimas

Savarankiškas darbas ir darbas seminaruose - 50% vertinimo.

Egzaminas - 50% vertinimo.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	White H., <i>Metaistorija. Istorinė vaizduotė XIX a. Europoje</i> , iš anglų kalbos vertė Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, Baltos lankos, 2003 (orig.: Hayden White, <i>Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe</i> , Baltimore, London, 1975)
2	
3	Ankersmit F. R., <i>The Reality Effect in the Writing History: The Dynamics of Historiographical Topology</i> ,

3	Amsterdam, 1989. Spiegel G., <i>Practicing History. New Directions in Historical Writing</i> , New York, 2005.
4	Rüsen J., <i>Istorika. Istorikos darbų rinktinė</i> . Sudarytojas ir mokslinis redaktorius Zenonas Norkus, iš vokiečių kalbos vertė Arūnas Jankauskas, Vilnius, 2007.
5	Rüsenas J., Istorijos mokslo naratyvumas ir objektyvumas, <i>Istoriografija ir atvira visuomenė / Geschichtswissenschaft und offene gesellschaft</i> , Vilnius, 1998, p. 36-67. Norkus Z., Apie istorizmą ir modernizmą istoriografijoje, <i>Istoriografija ir atvira visuomenė / Geschichtswissenschaft und offene gesellschaft</i> , Vilnius, 1998, p. 68-93.

Papildoma literatūra*

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Spiegel G., History and Post Modernism, <i>Past and Present</i> , Nr. 135, 1992, p. 194-208.
2	Michel de Certeau, <i>The Writing of History</i> , Translated by Tom Conley, New York, 1988.
3	White H., The Content of the Form. Narrative Discourse and Historical Representation. Baltimore, 1987.
4	Ankersmit F. R., Statements, Texts and Pictures, <i>A New Philosophy of History</i> , Ed. F. R. Ankersmit, H. Kellner, London, 1995.
5	Ankersmit F. R., The Use of Language in the Writing of History, <i>Working with Language. A Multidisciplinary Consideration of Language Use in Work Contexts</i> , Ed. H. Coleman, Berlin, New York, 1989.
	*Kiekvienos disertacijos atveju, atsižvelgiant į tiriamos problemos specifiką sudaromas specialus papildomos literatūros sąrašas. Čia teikiama tik keletas pagrindinę literatūrą papildančių pozicijų.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1	Jūratė Kiaupienė	VDU	Prof., dr.	jurate.kiaupiene@gmail.com
2	Egidijus Aleksandravičius	VDU	Prof. habil. dr.	e.aleksandravicius@hmf.vdu.lt
3.	Vygantas Vareikis	KU	Prof. dr.	vygantas.vareikis@gmail.com

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST8002	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Kultūros istorijos problemos

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Problems of History of Culture

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Teoriniu lygiu nagrinėjamos pagrindinės kultūros sampratų grupės, svarbiausios kultūros kaitos teorijos ir koncepcijos, kultūros dinamikos ir tvėrmės koncepcijos, subkultūrų formavimosi veiksniai, pagrindiniai kultūros raidą tiriantys metodai. Supažindinama su kultūros tyrimų disciplinomis: kultūros filosofija, kultūros sociologija, kultūrine ir socialine antropologija.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

There are analyzed on the theoretical level the most important groups of cultural concepts, the most important theories of cultural change and conceptions, the ideas of cultural dynamics and endurance, the causes of formation of subcultures, the most important methods of research on cultural development. Students get acquainted with the most important disciplines that study culture: philosophy of culture, sociology of culture, cultural and social anthropology.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko siūlomų disertacijoms temų numatomos kultūros istorijos problemos ar klausimai. Kita dalis siūlomos tematikos įvairiais požiūriais siejasi su kultūros tyrimų problemomis. Joms Europos istoriografijoje teikiamas vis didesnis dėmesys.

Dalyko tikslai

Suteikti doktorantams kultūros istorijos tyrimų pažinimo įrankius: suvokti pagrindines kultūros sampratų, raidos koncepcijas, sąvokas, susipažinti su pagrindinėmis tyrimų metodologijomis. Ugdyti gebėjimus suvokti ir interpretuoti konkretaus istorijos laikotarpio vykusių kultūros procesų empirinius duomenis, lyginti skirtingų ir panašių bruožų turinčių kultūrų raidą.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Pagrindinėms kultūros sampratomis ir sąvokoms pažinti ir kultūros raidos sampratomis suvokti teikiama pagrindinė bei naujausia literatūra. Teikiamos konsultacijos. Pagrindinėms kultūros raidos tyrimų metodologijoms ir disciplinoms pažinti teikiama literatūra ir konsultacijos. Gebėjimų interpretuoti konkretaus istorijos laikotarpio duomenimis ugdymui – parenkama disertanto temai tinkanti teorinės kultūros istorijos literatūra, teikiamos individualios konsultacijos, dirbama individualiai, vertinamas doktoranto referatas.

Studijų pasiekimų vertinimas

Egzaminas žodžiu
Studento savarankiškas darbas (referatas)

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Kloskowska Antonina, Socjologia kultury, Warszawa, 1981
2	Geertz Clifford, Kultūrų interpretavimas, Vilnius, 2005;
3	Kavolis Vytautas, Kultūros dirbtuvė, Vilnius, 1996
4	Burke Peter, Varieties of Cultural History, Cornell University Press, 1997
5	Sverdiolas Arūnas, Kultūra lietuvių filosofų akiratyje, Vilnius, 2012.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Kultūros prigimtis, Vilnius, 1993;
2	Čiubrinskas Vytis, Socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijos, Kaunas, 2007

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1	Vaida Kamuntavičienė	VDU	Prof. dr.	v.kamuntaviciene@hmf.vdu.lt
2	Ingė Lukšaitė	KU	Doc., habil. Dr.	luksaite@gmail.com
3	Marius Sirutavičius	VDU	Dr.	m.sirutavicius@hmf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST 8003	6	Vytauto Didžiojo universitetas	Humanitarinių mokslų fakultetas	Istorijos katedra

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ISTORIJA

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

HISTORY OF LITHUANIA DIPLOMACY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Dalykas skirtas Lietuvos valstybės diplomatijos ištakų ir raidos istorijai, Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės diplomatinei tarnybai ir jos veiklos sferų analizei; Lietuvos valstybingumo raidos procesų 1914-1918 m., Lietuvos Respublikos santykių su kaimyninėmis valstybėmis geopolitinės aplinkos, didžiųjų Europos valstybių įtakos Baltijos regionui analizei; Lietuvos Respublikos diplomatinio korpuso kūrimo ir veiklos rezultatų aptarimui ir vertinimui. Tarpvalstybinių Lietuvos-Lenkijos, Lietuvos-Rusijos, Lietuvos-Vokietijos, Lietuvos-Latvijos santykių ypatumų nagrinėjimui gilinantis į užsienio politikos įrankius; Lietuvos diplomatinės tarnybos egzilyje veiklos analizei ir vertinimui.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course is devoted to the analysis of the Lithuanian statehood development in 1914-1918, geopolitics of Lithuanian Republic with the neighboring countries, influence of the great European states over the Baltic region and creation and activities of the diplomatic corps of the Lithuanian Republic. Peculiarities of international Lithuanian – Polish, Lithuanian – Russian, Lithuanian – Latvian and Lithuanian – German relations and instruments of foreign politics are discussed. Activities of Lithuanian diplomacy in exile are analysed and evaluated. The students will be able to detect and assess the foreign politics instruments applied in international diplomatic relations of Lithuania.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Lietuvos valstybės istorija yra neišsivaizduojama be diplomatijos istorijos. Pastaroji yra svarbus elementas valstybės tarptautiniams santykiams bei jų geopolitinei erdvei suvokti ir analizuoti. Atskiriems valstybės raidos procesams įvertinti yra būtinas juos supantis kontekstas (istorinis, politinis, militarinis ir kt.), kurį atskleisti ir įvertinti padeda diplomatijos istorija.

Dalyko tikslai

Analizuoti Lietuvos valstybės diplomatinės tarnybos struktūrą ir organizaciją, studijuoti įvairių laikotarpių Lietuvos tarpvalstybinių santykių su kaimyninėmis valstybėmis procesus ir ypatumus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Lietuvos diplomatijos ištakos ir viduramžiška diplomatinės praktikos tradicija
 II tema. LDK diplomatinės veiklos formos ir normos vėlyvaisiais viduramžiais ir ankstyvaisiais naujaisiais laikais (iki 1569)
 III tema. LDK diplomatiniai įgaliotiniai ATR pasiuntinybių tarnyboje
 IV tema. LDK diplomatinės veiklos sferos: Rusija ir totorių chanatai
 V tema. Lietuvos valstybingumo raidos 1914-1918 m. analizė.
 VI tema. Lietuvos Respublikos santykių su kaimyninėmis valstybėmis geopolitinė aplinka, didžiųjų Europos valstybių įtaka Baltijos regionui.
 VII tema. Lietuvos Respublikos diplomatinio korpuso kūrimo procesas ir veiklos rezultatai.
 VIII tema. Tarpvalstybinių Lietuvos-Lenkijos santykių ypatumai.
 IX tema. Tarpvalstybinių Lietuvos-Rusijos santykių ypatumai.
 X tema. Tarpvalstybinių Lietuvos-Vokietijos santykių ypatumai
 XI tema. Tarpvalstybinių Lietuvos-Latvijos santykių ypatumai.
 XII tema. 1938-1940 m. pamokos Lietuvos valstybės diplomatijai.
 XIII tema. Lietuvos diplomatinės tarnybos egzilyje veikla, jos santykių su Vyriausiu Lietuvos išlaisvinimo komitetu problemos.

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;

Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Banionis E., <i>Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pasiuntinių tarnyba XV-XVI amžiais</i> , Vilnius, 1998.
2.	<i>Historia dyplomacji polskiej</i> . T. 1, Połowa X w. – 1572, pod red. G.Labudy i M.Biskupa, Warszawa, 1980.
3.	<i>Historia dyplomacji polskiej</i> . T. 2, 1572-1795, pod red. Zbigniewa Wójcika, Warszawa, 1982.

4.	Lopata R. Lietuvos valstybingumo raida 1914-1918 metais, <i>Lietuvių atgimimo istorijos studijos</i> , t. 9, Vilnius: Mintis, 1996
5.	Skirius J. <i>Lietuvių visuomenininkas ir diplomatas Bronius Kazys Balutis (1880-1967)</i> , Vilnius, Vaga, 2001
6.	Žalys V. <i>Lietuvos diplomatijos istorija (1925-1940)</i> , 1.t. Vilnius: Versus aureus, 2007
7.	Žalys V. <i>Lietuvos diplomatijos istorija (1925-1940)</i> , 2.t. 1d. Vilnius: Edukologija, 2012
8.	Žalys V. <i>Lietuvos diplomatijos istorija (1925-1940)</i> , 2.t. 2d. Vilnius: Edukologija, 2012
9.	Kasparavičius A. <i>Tarp politikos ir diplomatijos. Šventasis Sostas ir Lietuvos Respublika</i> , Vilnius, LII leidykla, 2008
10.	Butkus Z. <i>Lietuvos ir Latvijos santykiai 1919 – 1929 metais</i> , Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų l-kla, 1993
11.	Jonušauskas L. <i>Likimo vedami: Lietuvos diplomatinės tarnybos egzilyje veikla (1940 – 1991)</i> , Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2003
12.	Liekis Š. <i>1939: The Year that Changed Everything in Lithuanian's History</i> , Amsterdam-New-York, Rodopi, 2010
13.	<i>Lietuvos ir Lenkijos diplomatiniai santykiai 1938-1940 metais</i> , dokumentų rinkinys, Vilnius, LII leidykla, 2013

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Banionis E., Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės XVI a. pirmosios pusės pasiuntinių dokumentai Lietuvos metrikoje, Jaunųjų istorikų darbai, Medžiaga respublikinei jaunųjų istorikų konferencijai, 1978 m. lapkritis, kn. 2, 1978, p. 31 – 41.
2.	Hamilton K., R. Langhorne, <i>The practice of diplomacy: its evolution, theory and administration</i> , London – New York: Routledge, 2000.
3.	Sirutavičius M., Diplomatinės veiklos normos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Maskvos valstybės santykių praktikoje (XV – XVI a. sandūroje), <i>Lietuvos istorijos metraštis</i> , Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, T. 2002/2, 2004, p. 5–26
4.	Sirutavičius M., Diplomatinis ceremonialas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Maskvos valstybės santykių praktikoje (XV – XVI a. sandūroje), <i>Lietuvos istorijos metraštis</i> , Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, T. 2003/1, 2004, p. 81–101.
5.	Rowell S. C., A pagan's word: Lithuanian diplomatic procedure 1200-1385, <i>Journal of Medieval History</i> , Vol. 18, Issue 2, 1992, p.145–160
6.	Kananovič U., <i>The making of international agreements in the late medieval Grand Duchy of Lithuania</i> , M.A. Thesis in medieval studies, Central European University, Budapest, 1996.
7.	Л. Юзефович, <i>Путь посла. Русский посольский обычай. Обиход. Этикет. Церемониал</i> , СПб.: Издательство Ивана Лимбаха, 2007
8.	Senn A. E. <i>Lietuvos valstybės atkūrimas 1918 – 1920</i> , Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1992
9.	Laurinavičius Č. <i>Politika ir diplomatija: Lietuvių tautinės valstybės tapimo ir raidos fragmentai</i> , Kaunas: Naujasis lankas, 1997
10.	Chadavoine I. <i>Prancūzmetis Klaipėdoje ir kas po to (1920 – 1932)</i> , Vilnius: Žara, 2003
11.	Žalys V. <i>Kova dėl identiteto: Kodėl Lietuvai nesisekė Klaipėdoje tarp 1923-1939 m.</i> , <i>Ringens um Identität: Warum Litauen zwischen 1923 und 1939 im Memelgebiet keinen Erfolg hatte</i> , Lüneburg. (1993)
12.	Kasparavičius A. <i>Didysis X Lietuvos užsienio politikoje</i> , Vilnius, LII leidykla, 1996
13.	<i>Lietuvos užsienio reikalų ministrai 1918 – 1940</i> , Kaunas, Šviesa, 1999
14.	<i>VLIK'as ir Lietuvos diplomatinė tarnyba iševijoje</i> , Versus aureus, Vilnius. 2004
15.	Łossowski P. <i>Konflikt polsko – litewski 1918 – 1920</i> , Warszawa. (1996)
16.	Łossowski P. <i>Stosunki Polsko-Litewskie 1921-1939</i> , Warszawa, Instytut Historii PAN, 1997
17.	Łossowski P. <i>Kłajpeda kontra Memel</i> , Warszawa, Neriton. 2007

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Šarūnas Liekis	VDU	Prof. dr.	s.liekis@pmdf.vdu.lt
2.	Jonas Vaičenonis	VDU	Prof. dr.	j.vaicenonis@hmf.vdu.lt
3.	Marius Sirutavičius	VDU	Dr.	m.sirutavicius@gmail.com

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST 9001	6	Vytauto Didžiojo universitetas	Humanitarinių mokslų fakultetas	Istorijos katedra

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

VISUOMENĖS RAIDOS PROBLEMOS

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF SOCIETY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

XIX–XX amžiaus Lietuva yra didelio istorikų susidomėjimo objektas, tačiau dažniausiai aprašomas iš etno-kultūrinių pozicijų. Analizuojamos svarbiausios to meto savivokos formos, dėstomas susiorganizavusiųjų klasių motyvacijos kitimas, atskleidžiamos demokratėjimo tendencijos. Ypatingas dėmesys sutelkiamas į inteligentijos formavimosi procesą, kurio išdava buvo ypatinga lietuvių atgimimo ir valstybės atkūrimo siekiai. Lietuvių pilietinės sąmonės kaita ir pilietinės visuomenės užuomazgos tampa svarbiausiu aptariamos istorijos objektu. Apčiuopiamos visuomenės modernizavimo tendencijos. Atkreipiamas dėmesys į tautinių mažumų problematiką, išskiriamos pagrindinė kultūrinės raidos tendencijos. Analizuojamas Lietuvos ir pasaulio vystymasis iš geopolitinių ir civilizacinių permainų perspektyvos. Pristatomos įvairios teorinės tarptautinių santykių prieigos, kuriant valstybinę perspektyvą, tinkančią analizuoti sąsajas tarp valstybių ir tarptautinės sistemos funkcionavimo. Įvairūs valstybės ir visuomenės apibrėžimai analizuojami pristatant teorinę tarptautinių santykių perspektyvą ir išnaudojant ją Lietuvos situacijos XX a. analizei.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

Lithuania in the 19th and 20th centuries is a high interest of historians, but most often described in ethno-cultural positions. Important to analyze the current self-consciousness form, taught classes motivation changes, disclosed democratization trend. Particular focus on the process of the formation of the intelligentsia, which was the result of a special Lithuanian revival and restoration of the state goals. Lithuanian civil consciousness change and the rudiments of civil society becomes a substantial part of the history of the subject. Tangible social modernization trends. Attention is drawn to the problems of ethnic minorities, the main distinction of cultural trends. Lithuania is analyzed and the development of world civilization and geopolitical change perspective. Featured in various international relations theoretical access, creating a synthetic perspective, suitable analysis of the links between the state and the international system functioning. Various definitions of the state and the public presentation of the theoretical analysis of international relations perspective and the usage of the Lithuanian situation to the analysis of the 20th century.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko aktualumą lemia visuomenės poreikis pažinti praeitį, kritiškai vertinti pagrindinius modernios lietuvių tautos tapimo šaltinius, savarankiškai formuluoti tyrimo problemas visuomenės tyrimų srityje, analizuoti lietuvių pilietinės sąmonės kaitą, pritaikyti teorines išvalgas tarptautinės sistemos apibūdinimui, suprasti ir atpažinti mažų ir vidutinių valstybių problematiką bei saugumo koncepcijas.

Dalyko tikslai

Dalyko tikslas - įsigilinti į svarbiausias Lietuvos visuomenės raidos problemas XIX–XX a., siejant su Vidurio Rytų Europos regionu, išmokyti taikyti kultūrologinius, hermeneutinius, mentaliteto istorijos metodus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Visuomenė, Liaudis, Tauta- svarbiausių kategorijų ir sampratų kaita XIX amžiuje
 Ar galima *pilietinė visuomenė* absoliutinės monarchijos ir Lietuvos pavergimo sąlygomis? Joseph Bradley interpretacija
 Visuomenės, kaip organizuotų piliečių, užuomazgos Lietuvoje Abiejų Tautų Respublikos žlugimo epochoje
 Marginalinės visuomenės kontūrai: tradicija šalia primetamos viešosios tvarkos
 Visuomeniniai solidarumo tinklai draudimų ir agresyvios rusifikacijos sąlygomis: tarp nuopuolio ir konspiracijos
 Diasporos vaidmuo lietuvių *visuomenėjimo* procese XIX a. pabaigoje- XX a. pradžioje
 Tautos Atgimimas kaip šiuolaikinės visuomenės atsiradimo faktorius
 Tautinių valstybių susidarymas ir raida Europoje po I pasaulinio karo
 Lietuvos tautinių mažumų požiūris į Lietuvos valstybingumo atkūrimą 1917-1918 m.
 Europietiškos politinės minties dimensija lietuviškame diskurse. Lietuvos visuomenė 1918–1940 m.
 Valdžios politika tautinių mažumų asimiliacijos klausimu
 Vidurio ir Rytų Europos visuomenių raidos tendencijos nedemokratinė režimų sąlygomis.
 Koncepcinės kryptys tarptautinių santykių teorijoje.
 Marksistinių teorijų teikiamos išvalgos tarptautinių santykių analizei.
 Valstybės ir visuomenės apibrėžimai tarptautinių santykių teorijose.
 Tarptautinė visuomenė ir homogenizacija

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;

Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	<i>Buzan, B.</i> Žmonės, valstybės ir baimė. “Eugrimas”, Vilnius. 1997
2.	<i>Berglund S. and Aarebrot F.</i> The Political History Of Eastern Europe In the 20th Century. Edvard Elgar 1997.
3.	<i>Senn. A.E.</i> Gorbačiovo nesėkmė Lietuvoje. Baltos lankos, 1997.
4.	Okupacija ir aneksija: pirmoji sovietinė okupacija (1940-1941). 2006
5.	Lietuva, 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2005
6.	G. Vaskela. Žemės reforma Lietuvoje 1919-1940 metais. Analizuojant Rytų ir Vidurio Europos agrarinės raidos XX a. 3-4 dešimtmečiais tendencijas. Vilnius, 1998
7.	D. Mačiulis. Valstybės kultūros politika Lietuvoje 1927–1940 metais. Vilnius, 2005.
8.	Kavolis V. Sąmoningumo trajektorijos. Chicago, 1986.
9.	Vėbra R. Lietuvių visuomenė XIX a. antrojoje pusėje. Vilnius, 1990
10.	Aleksandravičius E., Kulakauskas A. Carų valdžioje. Vilnius, 1996
11.	Mykolas Romeris. <i>Lietuva. Studija apie lietuvių tautos atgimimą</i> ; Vilnius, 2006
12.	Joseph Bradley. Voluntary associations in Tsarist Russia– science, patriotism, and civil society, 2009

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	K. Buchowski. Polacy w niepodległym państwie Litewskim 1918-1940. Białystok, 1999.
2.	M. Tamošaitis. Didysis apakimas. Lietuvos rašytojų kairėjimas 4-tajame XX a. dešimtmetyje. Vilnius, 2010

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Saulius Pivoras	VDU	doc. dr.	s.pivoras@pmdf.vdu.lt
2.	Pranas Janauskas	VDU	doc. dr.	p.janauskas@hmf.vdu.lt
3.	Vygantas Vareikis	KU	prof. dr.	vygantas.vareikis@gmail.com
4.	Rimantas Miknys	KU	dr.	miknys@istorija.lt
5.	Kastytis Antanaitis	VDU	doc. dr.	k.antanaitis@pmdf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST8004	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

LIETUVIŲ IŠEIVIJOS ISTORIJA

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

THE HISTORY OF THE LITHUANIAN DIASPORA

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Analizuojant pagrindinius emigracijos iš Lietuvos procesus siekiama atskleisti lietuvių diasporos susiformavimo aplinkybes bei formas. Kurso metu analizuojamos skirtingos emigracijos bangos; lietuvių diasporos formavimasis JAV ir kituose kraštuose; tautinės savimonės išlaikymo būdai ir problemos emigracijoje. Didžiausias dėmesys skiriamas bendruomenės organizavimosi procesams, etninių institucijų kūrimosi, veiklos istorijai, pristatoma kultūrinė, ekonominė, politinė lietuvių išėivijos veikla. Aptariamas diasporos ryšys su gimtuoju kraštu ir diasporos įtaka ekonominiams, politiniams, socialiniams Lietuvos gyvenimo procesams.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course is devoted to a study of the formation of the Diaspora, to analyze the main processes of Lithuanian emigration, cultural, economic, political activity of the Lithuanian Diaspora, to study the aspects of ethnic identity in emigration; to analyze Diaspora's relations with the homeland.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko aktualumą lemia visuomenės poreikis pažinti lietuvių diasporos praeitį. Šio dalyko studijos ugdo istoriko mokslininko gebėjimus atlikti tyrimą ir jį pristatyti šiuolaikinei visuomenei.

Dalyko tikslai

Studijų tikslas – analizuoti lietuvių emigracijos procesus (1860–2010), diasporos bendruomenių formavimąsi, lietuvių politinę, kultūrinę, visuomeninę veiklą visame pasaulyje, tautinio tapatumo problemas emigracijoje, analizuoti lietuvių diasporos santykius su tėvyne.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Lietuvių emigracijos bendra istorinė raida.
Lietuva prieš Pirmąjį pasaulinį karą, emigracijos priežastys ir kryptys.
Pirmosios organizacijos, ideologinė diferenciacija.
Tautinės savimonės išlaikymo būdai; integracijos, asimiliacijos problemos.
Kultūrinė, ekonominė, politinė lietuvių išėivijos veikla.
Išėivijos ryšiai su kraštu tarpukario laikotarpiu.
Antrasis pasaulinis karas ir naujoji emigracijos banga.
Išėivijos politinių organizacijų dalyvavimas Lietuvos laisvės byloje.
Pasaulio lietuvių idėja ir Pasaulio lietuvių bendruomenės sukūrimas.
Išėivijos ryšiai su okupuota Lietuva.
Metodai: analizės, sintezės lyginimo

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;
Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	1. Aleksandravičius E. (2013). Karklo diegas. Pasaulio lietuvių istorija. Kaunas. 2. Eidintas A. (1990) <i>Lietuvių kolumbai</i> . Vilnius. 3. Kučas A. (1971) <i>Amerikos lietuvių istorija</i> . Bostonas. 4. Wyman M. (1989) <i>DP: Europe's Displaced Persons 1945-1951</i> . Pfiladephia. 5. Fainhauz D. (1991) <i>Lithuanians in the USA. Aspects of Ethnic Identity</i> . Chicago. 6. Hartman G. (2002) <i>The Immigrant as Diplomat: Ethnicity, Nationalism, and the Shaping of Foreign Policy in the Lithuanian – American Community, 1870–1922</i> . Chicago. 7. Banionis J. (2002) <i>Lietuvos laisvinimo byla Vakaruose 1975-1990 m.</i> Vilnius. 8. Kuzmickaitė D. (2004) <i>Tarp dviejų pasaulių: naujieji imigrantai lietuviai Čikagoje (1988-2000)</i> . Kaunas

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	9. Van Reenan A. (1990) <i>Lithuanian diaspora: Kionigsberg to Chicago</i> . London.
	10. Misiūnas R. (2004) <i>Informacinių kovų kryžkelėse: JAV lietuvių informacinės kovos XIX a. pabaigoje – 1922</i>

m. Vilnius.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Egidijus Aleksandravičius	VDU	Prof. habil. dr.	e.aleksandravicius@hmf.vdu.lt
2.	Daiva Dapkutė	VDU	Dr.	d.dapkute@hmf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST9002	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

PASAULIO DIASPORŲ PROBLEMOS

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

PROBLEMS OF WORLD DIASPORAS

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	2
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso metu siekiama susipažinti su teoriniais diasporų tyrimų modeliais. Gretinant klasikinių ir modernių diasporų raidą ir dabartinę situaciją, išryškinti diasporų formavimosi, organizavimosi, veikimo ypatybes. Nagrinėti diasporas integravimosi, lojalumo, indentiteto išsaugojimo ir tęstinumo, santykių su kilmės šalimi, politinio atstovavimo, globalizacijos problemų, tarptautinių santykių problemų kontekste.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course aims to familiarize with the theoretical study of diasporas models. Confronting classical and modern diasporas in the development and the current situation, highlighting the formation of diasporas,-organization, operation characteristics. Addressing the diaspora integration, loyalty, indentiteto preservation and continuity of relations with the country of origin, political representation, globalization, international relations in the context of problems.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Diasporos yra vienos ryškiausių ir prieštarai vertinamų globalaus pasaulio apraiškų. Ryšiai tarp migrantų ir žmonių, likusių kilmės šalyje daro ženklų įtaką ir tikslo bei kilmės šalių visuomenėms bei pačioms diasporoms. Besiformuojanti lietuvių diaspora, Lietuvos valstybės diasporos politika bei besiplėtojantys diasporos tyrimai Lietuvoje suponuoja poreikį pažinti kitas diasporas, jų raidos bei šiandieninės situacijos ypatybes. Kitų šalių ir diasporų geroji patirtis gali būti naudinga lietuvių diasporai, o taip pat diasporos politikos formuotojams Lietuvoje, o žymiausių diasporų tyrėjų išvalgos, metodologinės priegios gali pasitarnauti diasporų tyrėjams Lietuvoje.

Dalyko tikslai

Dalyko tikslai:
susipažinti su teoriniais diasporų tyrimų modeliais.
Gretinant klasikinių ir modernių diasporų raidą ir dabartinę situaciją, išryškinti diasporų formavimosi, organizavimosi, veikimo ypatybes.
Nagrinėti diasporas integravimosi, lojalumo, indentiteto ir tęstinumo išsaugojimo, santykių su kilmės šalimi, politinio atstovavimo, globalizacijos, tarptautinių santykių problemų kontekste.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Diasporos samprata ir apibrėžtys. Šioje temoje susipažinama su skirtingų autorių diasporos sampratomis, šių kaita bei klasifikacija.
II tema. Teoriniai diasporų tyrimo modeliai. Detaliai išanalizuoti Robin Cohen, Gabriel Sheffer, Rogers Brubaker, William Safran, James Clifford ir kitų pasirinktų autorių teorinius konceptus, atidengiančius diasporų kaip sociokultūrinių bendruomenių tyrimo metodologines prieigas.
III tema. Klasikinės diasporos (žydai, armėnai, graikai, airiai, afrikiečiai). Šioje temoje aptariami pagrindiniai klasikinių diasporų raidos ir šiandieninės situacijos bruožai.
IV. tema. Imperinės diasporos (britai, prancūzai, vokiečiai, rusai). Šioje temoje išryškunami pagrindiniai imperinių diasporų raidos ir dabartinės padėties bruožai.
V. tema. Darbo ir prekybos diasporos (indai, kinai, italai, turkai, libaniečiai, lenkai, lietuviai). Temoje atskleidžiamos minėtų diasporų raidos ir šiandienos ypatybės.
VI. tema. Šiuolaikinės diasporos (meksikiečiai, Australijos, Naujosios Zelandijos diasporos).
VII. tema. Iššūkiai diasporoms (integracija, lojalumas, savojo indentiteto išlaikymas ir diasporos tvermės klausimas, santykiai su kilmės šalimi (pilietybė, finansinė parama), politinis atstovavimas (gyvenamoje ir kilmės šalyse). Šioje temoje analizuojamos problemos su kuriomis susiduria diasporos, tikslo ir kilmės šalys, tarptautinė bendruomenė.

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio. Egzaminas – 50 % pažymio.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Cohen, Robin. <i>Global diasporas</i> , London ; New York (N.Y.) : Routledge, 2008.
2	Sheffer, Gabriel. <i>Diaspora Politics. At Home Abroad</i> . Cambridge University Press, 2003.
3	Laguerre, Michel S. <i>Diaspora, Politics, and Globalization</i> . Palgrave Macmillan, 2006.
4	<i>Comparing Postcolonial Diasporas</i> . Ed. Michelle Keown, David Murphy, James Procter. Palgrave Macmillan, 2009.
5	<i>Diaspora and Transnationalism: Concepts, Theories and Methods</i> . Ed. by Rainer Bauböck and Thomas Faist.

	Amsterdam University Press, 2010.
6	<i>Diasporas in conflict. Peace-makers or peace-wreckers?</i> Edited by Hazel Smith and Paul Stares. United Nations University, 2007.
7	Jennifer M. Brinkerhoff. <i>Digital Diasporas Identity and Transnational Engagement</i> . Cambridge University Press, 2009.
8	<i>Diasporas. Concepts, intersections, identities</i> . Ed. By Kim Knott and Sein McLoughlin. Zed books. London, New York, 2010.
9.	Safran W. „Diasporas in modern societies: myths of homeland and return” // <i>Diaspora</i> 1991 1(1), pp. 83-99.
10.	Clifford J. „Diasporas“ // <i>Cultural Anthropology</i> . Volume 9, Issue 3, August, 1994, pp.302-338. DOI: 10.1525/can.1994.9.3.02a00040

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	<i>The Cambridge survey of world migration</i> . Ed. by Robin Cohen Cambridge University Press, 2010.
2.	<i>Homelands and Diasporas. Greeks, Jews and Their Migrations</i> . Edited by Minna Rozen. London, 2008.
3.	<i>Diasporas in the New Media Age. Identity, Politics, and Community</i> ed. by Andoni Alonso and Pedro J. Oiarzabal, University of Nevada Press, Reno, Nevada, 2010.
4.	Chaliand Gerard, Rageau Jean-Pierre. <i>The Penguin Atlas of Diasporas</i> . Penguin books USA, 1995.
5.	<i>Encyclopedia of Diasporas</i> . Vol. 1, 2. Ed. Melvin Ember, Carol R. Ember, Ian Skoggard. Springer Science+Business Media Inc., 2005

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Giedrius Janauskas	VDU	Doc. Dr.	g.janauskas@hmf.vdu.lt
2.	Iona Strumickienė	VDU	Dr.	i.strumickiene@hmf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST9003	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

VALSTYBĖ EUROPOS IR REGIONO KONTEKSTE (TEORINIS METODOLOGINIS ASPEKTAS)

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

THE STATE IN THE CONTEXT OF EUROPE AND REGION (THEORETICAL METHODOLOGICAL ASPECT)

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	2
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kursas skirtas supažindinti su istoriografijos sąvokos „valstybė“ teorinių sampratų ir apibrėžčių įvairove, sąvokos „valstybė“ sąsajomis su sąvokomis „suverenitetas“, „identitetas“, „Europa“, „Europos regionai“; parodyti valstybės kaip istorinio reiškinių formos ir turinio kaitos procesus, apibūdinti įvairių laikotarpių valstybės istorinių tyrimų metodologines prieigas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course is designed to introduce the concept of historiography "state" of theoretical concepts and definitions of diversity, the concept of "State" interfaces with the concepts of "sovereignty", "identity", "Europe", "European Regions; show the state as a historical phenomenon, the shape and content of change processes, to describe the different periods of the state of historical research methodological approaches.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Valstybė yra istoriškai susiklosčiusi iki šiol egzistuojanti visuomenės sociopolitinės ir sociokultūrinės organizacijos forma. Įvairių istorinių laikotarpių Europos valstybės tyrimai, naujų teorinių, metodologinių išvalgų formulavimas yra aktualus šiuolaikinio istorijos mokslo uždavinys.

Dalyko tikslai

Studijuoti Europos sociopolitinio, sociokultūrinio fenomeno „valstybė“ teorinių sampratų, tyrimų metodologijos, Europoje istoriškai susiklosčiusių valstybių formų ir turinio įvairovę, ugdyti tyrėjų gebėjimus taikyti teorines metodologines prieigas tiriant įvairių laikotarpių, regionų Europos valstybes.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Kurso turinys: valstybės kaip visuomenės sociopolitinės ir sociokultūrinės organizacijos formos atsiradimas ir raida Europos civilizacijos erdvėje; valstybės istorinių tyrimų metodologija.

Pagrindinės temos:

Europa ir jos regionai: sociokultūrinės ir sociopolitinės apibrėžtys. Analizuojamos teorinės sąvokos „Europa“, „regionai“.

Europos idėja praeityje ir šiandien. Per istoriografijos prizmę pristatomas Europos kaip idėjos klostymasis ir kaita.

Civilizacinė Europos erdvė. Pristatoma, kaip nuo Antikos iki šių dienų istoriškai klostėsi ir keitėsi Europos civilizacijos erdvė.

Europos regionų modeliavimas. Aptariama būdų, kuriais modeliuojami Europos regionai, įvairovė.

Valstybė Europos istorijoje. Aiškinama, kad sąvoka „valstybė“ yra įvairiapasmė, skirtingos jos reikšmės nebūtinai yra nesuderinamos tarpusavyje. Kita vertus, jas vis dėlto reikėtų skirti, ypač atsižvelgiant į konkretaus tyrimo problematiką.

Valstybė kaip universalus istorinis reiškinys. Sąvoka „valstybė“ nagrinėjama kaip idėja, kad politinė bendruomenė pasižymi tam tikrais universaliais bruožais.

Valstybė kaip filosofinė sąvoka. Pasirėmus politinės teorijos darbais aptariami mėginimai apibrėžti valstybę, atskiriant ją nuo kitų žmonių bendrabūvio formų.

Valstybė kaip „politinis kūnas“ ir jo kaita. Nagrinėjama istoriografinė „politinio kūno“ koncepcija ir taikymo valstybei galimybės.

Valstybė kaip modernus reiškinys. Nagrinėjama idėja, kuri valstybę apibrėžia kaip ypač modernų reiškinį.

Valstybė, kurią galima apibrėžti kaip tautos valią atstovaujančią, jos interesu ginančią instituciją, taip pat – ir save pačią kaip ypatingą veiklą.

Naujoji Europos koncepcija: Europos Sąjunga ir valstybė. Nagrinėjamos šiuolaikinės teorinės įžvalgos apie valstybės vaidmenį Europos Sąjungos erdveje.

Studijų metodai: Analitinis, skirtas, remiantis šiuolaikine istorijos tyrimų metodologija, nagrinėti atskirų Europos valstybių raidą. Lyginamasis, skirtas apibūdinti „valstybių Europą“ kaip istorinį fenomeną.

Studijų pasiekimų vertinimas

Savarankiškas darbas ir darbas seminaruose - 50% vertinimo.

Egzaminas - 50% vertinimo.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Davies N. <i>Europa. Istorija</i> . Iš anglų kalbos vertė L. Tamas ir V. Petrukaitis. Vilnius, 2002.
2	Brague R., <i>Ekscentriškoji Europos tapatybė</i> . Vilnius, 2001.
3	Delanty G., <i>Europos išradimas: idėja, tapatumas, realybė</i> . Iš anglų kalbos vertė A. Samalavičius, Vilnius, 2002.
4	Kantorowicz E. H., <i>The King's Two Bodies. A Study in Mediaeval Political Theology</i> , Princeton, N.J., 1957 (II leidimas 1963, trečias 1997).
5	Ertman, T., <i>Birth of the Leviathan. Building States and Regimes in Medieval and Early Modern Europe</i> , Cambridge University Press, 1997.
6	Wandycz P. S. (1997) <i>Laisvės kaina. Vidurio Rytų Europos istorija nuo viduramžių iki dabarties</i> . Vilnius, 1997. <i>Europos idėja Lietuvoje: istorija ir dabartis</i> . Sudarė Darius Staliūnas. Vilnius, 2002.

Papildoma literatūra*

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Berman H. J., <i>Teisė ir revoliucija. Vakarų teisės tradicijos formavimasis</i> , iš anglų kalbos vertė A. Šliogeris, Vilnius, 1999.
2	<i>East-Central Europe in European History. Themes&Debates</i> , Edited by Jerzy Kłoczowski and
3	Hubert Łaszkiwicz, Lublin, 2009.
4	<i>Ständefreiheit und Staatsgestaltung in Ostmitteleuropa. Übernationale Gemeinsamkeiten in der politischen Kultur vom 16.-18. Jahrhundert</i> , J. Bahlcke, H.-J. Bömelburg, N. Kersken (hrsg.), Leipzig, 1996.
5	<i>Land und Meer. Kultureller Austausch zwischen Westeuropa und dem Ostseeraum in der Frühen Neuzeit</i> , herausgegeben von Martin Krieger und Michael North, Köln-Weimar-Wien, Böhlau Verlag, 2004.
6	Østergård, U., „The Geopolitics of Nordic Identity from Composite State to Nation-states“, <i>The Cultural Construction of Norden</i> , eds. Øystein Sørensen and Bo Stråth, Oslo, Stockholm, Copenhagen, Oxford, Boston, Scandinavian University Press, 1997, p. 25-71.
7	Frost, R., I., <i>The Northern Wars. War, State and Society in Northeastern Europe, 1558-1721</i> , Pearson Education Limited, 2000.
	Bucevičiūtė L., <i>Lietuvos Didžioji Kunigaikštystės XV-XVI a. Valstybės erdvės ir jos sienų samprata</i> , daktaro disertacija, Kaunas, 2010.

*Kievienos disertacijos atveju tiriamai problemai sudaromas specialus papildomos literatūros sąrašas. Čia teikama tik keletas orientacinių pozicijų.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo	Elektroninio pašto adresas
----------	-----------------	-------------	----------------------------	----------------------------

			laipsnis	
1.	Jūratē Kiaupienē	VDU	Dr., prof.	jurate.kiaupiene@gmail.com
2.	Silva Pocyte	KU	Doc. dr.	Silva.pocyte@gmail.com
3.	Rimantas Miknys	KU	Dr.	miknys@istorija.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST8005	6	KU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

ISTORIJOS / ARCHEOLOGIJOS PAGALBINIŲ MOKSLŲ METODOLOGINIAI IR TAIKOMIEJI ASPEKTAI

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

METHODOLOGICAL AND APPLIED METHODS OF THE SUBSIDIARY DISCIPLINES OF HISTORY / ARCHEOLOGY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso tikslas – perteikti pagrindines šiuolaikines pagalbinių istorijos mokslų (diplomatikos, genealogijos, heraldikos, sfragistikos, paleografijos, teisės archeologijos, bioarcheologijos, povandeniniai archeologinių tyrimų ir kt.) raidos tendencijas. Gilinti ir plėsti studento gebėjimus panaudoti istorijos pagalbinių mokslų teikiamas šaltinių kritikos galimybes. Studijų formos: konsultacijos, savarankiškas studento darbas, praktinis tiriamasis darbas seminarai.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of this course is to present the main tendencies of the development of contemporary subsidiary disciplines of history (diplomacy, genealogy, heraldry, sphragistics, paleography, law archeology, etc.), deepen and widen student's abilities to use data of the subsidiary disciplines of history in fundamental research.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko aktualumą lemia tai, kad pagalbinių istorijos mokslų specialistų nėra daug, o atliekant mokslinius tyrimus itin dažnai praverčia šių mokslų pagrindų išmanymas. Šio dalyko studijos ugdo istoriko mokslininko gebėjimus atlikti tyrimą ir jį pristatyti šiuolaikinei visuomenei.

Dalyko tikslai

Kurso tikslas – perteikti pagrindines šiuolaikines pagalbinių istorijos mokslų (diplomatikos, genealogijos, heraldikos, sfragistikos, paleografijos, teisės archeologijos, bioarcheologijos, povandeniniai archeologinių tyrimų ir kt.) raidos tendencijas.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Diplomatikos mokslo uždaviniai tiriant dokumentų ir aktų knygų epochų Lietuvos raštinių istorijoje XIII-XVIII a. medžiagą. Lietuvos raštinių atsiradimas ir plitimas, jų produkcijos rūšinė ir funkcinė charakteristika. Dokumentų, rašytų lotyniškuoju ir kirilikos alfabetais, diplomatinės ir paleografinės ypatybės. Lietuvos mokslinių genealoginių tyrimų istorija ir istoriografija. Lietuvos valstybinės, žemių, kilmingųjų, bažnyčių, universitetų, miestų heraldikos raida Europos heraldikos kontekste. Šiuolaikinės praktinės heraldikos ir heraldikos mokslo raida Lietuvoje. Lietuvos sfragistikos istorijos svarbiausi klausimai Europos sfragistikos raidos kontekste. Antspaudų ryšys su dokumentų ir jų teisinės galios raida. Praktinis šaltinių kritikos darbas, panaudojant diplomatikos, paleografijos, sfragistikos mokslų metodus. Genealogijos ir prozopografijos metodų taikymas istorijos tyrimams ir šaltinių kritikai. Archeologinių tyrimų įtaka medžiagos interpretacijai. Inovacijos lauko archeologinių tyrimų metodikoje. Lauko tyrimų dokumentavimo inovacinės tendencijos. Archeologinių tyrinėjimų reglamentavimas.

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;
Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Bahn P. (1998) <i>Familienforschung und Wappenkunde</i> . Niederhausen. Бычкова М. (1975) <i>Родословные книги XVI-XVII вв. как исторический источник</i> . Москва. Войтович Л. (1992) <i>Генеалогія Рюриковичів і Гедиміновичів</i> . Київ.

<p>Čapaite R. (2007) <i>Gotikinis kursyvas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto raštinėje</i>. Vilnius.</p> <p>Dworzaczek W. (1959) <i>Genealogia</i>. T. 1-2, Warszawa.</p> <p>Gumowski M. (1930) Pieczęcie ksiażyżat litewskich. <i>Ateneum wileńskie</i>. Roczn. 7, zes. 3/4, s. 684-725.</p> <p>Jablonskis K. (1979) <i>Istorija ir jos šaltiniai</i>. Vilnius.</p> <p>Каштанов С. (1988) <i>Русская дипломатика</i>. Москва.</p> <p><i>Lietuvos archeologija</i>. (2004) Vilnius, t. 26.</p> <p><i>Lietuvos archeologija</i>. (2010) Vilnius, t. 36.</p> <p><i>Lietuvos heraldika</i>. (1998-2004) T. 1-2, Vilnius.</p> <p>Neubecker O. (1977) <i>Heraldry. Sources, symbols and meaning</i>. London (vok. k.: <i>Heraldik. Wappen – ihr Ursprung, Sinn und Wert</i>. München, 2002).</p> <p>Renfrew C., Bahn P. (2008) <i>Archaeology: theories, methods and practice</i>, London.</p> <p>Rimša E. (1994) <i>Kauno miesto herbas XV-XX a.</i> Vilnius.</p> <p>Rimša E. (1999) <i>Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestų antspaudai</i>. Vilnius.</p> <p>Rimša E. (2004) <i>Heraldika. Iš praeities į dabartį</i>. Vilnius.</p> <p>Szymański J. (2002) <i>Nauki pomocnicze historii</i>. Wyd. 5, Warszawa.</p> <p>Тęговски J. (1999) <i>Pierwsze pokolenia Giedyminowiczów</i>. Poznań-Wrocław.</p> <p>Wolff J. (1985) <i>Kniaziowie litewesko-ruscy do końca XIV wieku</i>. Warszawa.</p>
--

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Zujienė G. (2005) <i>The Insignia and Ceremonial of the Rulers and High-ranking State and Church Dignitaries of the Grand Duchy of Lithuania in the Thirteenth-eighteenth Centuries</i> . Summary of doctoral dissertation. Vilnius-Klaipėda. <i>Pastaba</i> : disertacijos tekstas Lietuvos istorijos instituto ir Klaipėdos universiteto bibliotekose.
2.	Vasiliauskas A. Vytauto raštų diplomatika. <i>Senovė</i> , 1936, t.2, p. 175-214; 1938, t. 4, p. 133-172

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Vladas Žulkus	KU	Prof. habil. dr.	Vladas.zulkus@ku.lt
2.	Gintautas Zabiela	KU	Doc. dr.	Gintautas.zabiela@ku.lt
3.	Vykintas Vaitkevičius	KU	Dr.	Vykintas.vaitkevicius@ku.lt
4.	Zigmuntas Kiaupa	VDU	Prof. dr.	z.kiaupa@hmf.vdu.lt
5.	Jūratė Kiaupienė	VDU	Prof. dr.	Jurate.kiaupiene@gmail.com
6.	Marius Sirutavičius	VDU	Dr.	m.sirutavicius@hmf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST9004	6	VDU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

VIDURIO RYTŲ EUROPOS IR BALTIJOS ŠALIŲ (ŠIAURĖS EUROPOS) ISTORIJA

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

HISTORY OF CENTRAL EAST EUROPE AND THE BALTIC STATES (NORTHERN EUROPE)

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	2
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso tikslas – išsivinti Vidurio Rytų Europos regiono bei jį sudarančių šalių (Lenkija, Čekija, Slovakija, Vengrija), taip pat Baltijos regiono šalių (Latvija, Estija, Švedija, Suomija, Danija, Vokietija) istoriją kaip Lietuvos istorijos regioninį kontekstą. Pažinti buvusių ir dabartinių regionų valstybių ir jame gyvenančių tautų politinius kontaktus, socialinės ir kultūrinės komunikacijos kanalus bei rezultatus. Studijų forma: konsultacijos, rašto darbas, savarankiškas studento darbas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of this course is to study history of Central East Europe region and it containing countries (Poland, Czechia, Slovakia, Hungary), Baltic Sea region (Latvia, Estonia, Sweden, Finland, Denmark, Germany) as the regional context of the history of Lithuania. PhD students get acquainted with the political contacts, social and cultural communications and the sequence of the late and present region countries and there living nations.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalyko aktualumą lemia visuomenės poreikis pažinti praeitį platesniame Vidurio Rytų Europos ir Baltijos šalių regione. Šio dalyko studijos ugdo istoriko mokslininko gebėjimus atlikti tyrimą ir jį pristatyti šiuolaikinei visuomenei.

Dalyko tikslai

Išsivinti Vidurio Rytų ir Šiaurės Europos regionų istoriją kaip Lietuvos regiono istorinį kontekstą.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Istoriniai regionai Europoje. *Jaunesnioji Europa*. Vidurio Rytų Europos regiono parametrų kaita praityje. Baltijos jūros šalys – regionas ar regionai? Išnykusios regionų kolonijinės valstybės – Vokiečių ordino valstybė/Prūsija, Livonijos konfederacija. Hanza. *Drang nach Osten* – realybė praityje ar ideologinė fikcija? Sudėtinės regiono monarchijos ir jų likimas. XIII-XVIII a. tarpvalstybiniai konfliktai aplink Lietuvą ir jų įtaka Lietuvos būklei. Didvalstybių (Rusija, Prūsija/Vokietija, Habsburgų imperija/Austro-Vengrija) išgalėjimas Vidurio Rytų Europoje ir pasitraukimas. *Tautų pavasaris* Vidurio Rytų Europoje ir modernųjų tautų susiformavimas. *Prūsų Lietuvos* regionas Vokietijos imperijos sudėtyje. Pramoninio perversmo įtaka regionui. Migracijos, demografinio augimo, miestų augimo, kapitalizmo raidos procesai Vidurio Rytų Europoje ir Baltijos regione. *Mitteuropa*. XX a. pasauliniai karai ir konfliktai regionų istorijoje. *Geležinė uždanga* Vidurio Rytų Europoje. *Šaltasis karas* regionų istorijoje ir Sovietų hegemonijos žlugimo rezultatai. Revoliucijos Vidurio Rytų Europoje 1989 m. Socialinė - ekonominė transformacija Vidurio Rytų Europoje po komunizmo žlugimo. Procesai “naujojoje” Vidurio Rytų Europoje ir ES.

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;

Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Borgolte M. (2004) Europos lyginamosios medievistikos būklė ir perspektyvos. <i>Lietuvos istorijos metraštis. 2003 metai – I</i> . Vilnius, p. 135-147 Davies N. (1998) <i>Dievo žaislas. Lenkijos istorija</i> . T. 1-2. Vilnius. Derry T.K. (1995) <i>Skandinavijos istorija</i> . Vilnius. <i>Europa. Fundamentų Jedności</i> . (1998) Red. A. Dylus. Warszawa. Ingrao Ch. (1994) <i>The Habsburg Monarchy 1618- 1815</i> . Cambridge university press. Frost R. (2000) I. <i>The Northern Wars 1558-1721</i> . Pearson Education Limited, Harlow. <i>Historia Europy Środkowo-Wschodniej</i> . (1999) Red. J. Kłoczowski. T. 1-2, Warszawa. Gellner E. (1999) <i>Tautos ir nacionalizmas</i> . Vilnius. Kann R.A. (1980) <i>The history of the Habsburg Empire 1526 -1918</i> . University of California press. Kirby D. (2000) <i>Šiaurės Europa ankstyvaisiais naujaisiais amžiais</i> . Vilnius. Kłoczowski J. (1998) <i>Młodsza Europa</i> . Warszawa. Laurinavičius Č., Motieka E., Statkus N. (2005) <i>Baltijos valstybių geopolitikos bruožai. XX amžius</i> . Vilnius. Balcerowicz L. (1998) <i>Socializmas. Kapitalizmas. Transformacija</i> . Vilnius. Lucas E. <i>Naujas šaltasis karas. Kremliaus keliama grėsmė Rusijai ir Vakarams</i> (2008). Vilnius. Neugebauer (1990) <i>Ostmitteleuropa bis ende XVIII. Jarhundert</i> . Berlin.

Ostmitteleuropa im 14.-17. Jahrhundert – eine Region oder der Regionwen? (2003) Warszawa.
 Schorske C.E. (2002) *Fin-de-siecle. Viena. XIX amžiaus pabaigos politika ir kultūra*. Vilnius
 Snyder Th. (2000) *Tautų rekonstrukcija: Lietuva, Lenkija, Ukraina, Baltarusija 1569-1999*. Vilnius.
 Snyder Th. (2011) *Kruvinos žemės. Europa tarp Hitlerio ir Stalino*. Vilnius.
 Stone D. (2001) *The Polish-Lithuanian State, 1386-1795*. University of Washington Press, Seattle and London.
 Szűcs J. (1983) The three historical regions of Europe, *Acta Historica Academiae Scientiarum Hungariae*. T. 29, p. 131-184.
 Sugar P. Hanak P. Frank T. (2013) *A history of Hungary*. Bloomington and Indianapolis.
 Taylor A.J. (1999) *Habsburgų monarchija 1809-1918. Austrijos imperijos ir Austrijos-Vengrijos istorija*. Vilnius.
 Teich M & R. Porter R. (ed.) (1993) *The national question in Europe in historical context* Cambridge.
 Wandycz P. (2000) *Laisvės kaina. Vidurio Rytų Europos istorija nuo vidurmažių iki dabarties*. Vilnius.
 Zernack K. (1993) *Nordosteuropa. Skizzen und Beiträge zu einer Geschichte der Ostseeländer*. Lüneburg

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Milosz Cz. (2003). <i>Gimtoji Europa</i> . Vilnius.
2.	Milosz Cz. (1992) <i>Tėvynės ieškojimas</i> . Vilnius.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Zigmantas Kiaupa	VDU	Prof. dr.	z.kiaupa@hmf.vdu.lt
2.	Jūratė Kiaupienė	VDU	Prof. dr.	j.kiaupiene@hmf.vdu.lt
3.	Pranas Janauskas	VDU	Doc. dr.	p.janauskas@hmf.vdu.lt
4.	Vygantas Vareikis	KU	Prof. Dr.	Vygantas.vareikis@gmail.com

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
IST9005	6	KU	HMF	Istorijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

ARCHEOLOGIJA IR KULTŪRINIO LANDŠAFTO RAIDA BALTIJOS JŪROS REGIONE NUO AKMENS AMŽIAUS IKI XVII A.

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

ARCHAEOLOGY AND CULTURAL LANDSCAPING DEVELOPMENT IN THE BALTIC SEA REGION FROM THE STONE AGE TO THE 17TH CENTURY

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	2
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso tikslas – perteikti Baltijos jūros regiono archeologinę ir istorinę medžiagą Europos kultūrinio kraštovaizdžio kontekste, didelį dėmesį skiriant naujausiai mokslinei informacijai, modernioms tyrimų technologijoms bei pastarojo meto teorinėms idėjoms, išmokyti studentus: suprasti kraštovaizdžio archeologijos teoriją ir tyrimų metodologiją; interpretuoti archeologinę ir istorinę medžiagą su kita kraštovaizdžio tyrimuose naudojama etnologijos, antropologijos, lingvistikos, geografijos, gamtos, architektūros mokslinėms disciplinoms priskiriama medžiaga, t. y. visa tai, kas padeda suprasti praeities visuomenių kultūrinę aplinką; tobulinti mokslinio tyrimo įgūdžius, reikalingus darbui po universiteto.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim is to introduce the Baltic Sea region archaeological and historical material in the context of the cultural landscape, with an emphasis on current scientific knowledge and modern research technologies, and recent theoretical ideas, to teach students: to understand the landscape and archaeological theory, research methodology, interpretation of the archaeological and historical materials to other studies used the landscape of ethnology, anthropology, linguistics, geography, nature, architecture, scientific disciplines classified material; everything that helps us understand the historical societies, cultural environment, to improve the research skills needed to work in the University

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalykas reikalingas studijuojantiems ar atliekantiems archeologinius kasinėjimus, nes jis supažindina jaunuosius tyrėjus su naujausiomis archeologinių kasinėjimų metodikomis bei padeda geriau suprasti praeities visuomenių kultūrinę aplinką.

Dalyko tikslai

Kurso tikslas – perteikti Baltijos jūros regiono archeologinę ir istorinę medžiagą Europos kultūrinio kraštovaizdžio kontekste

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Įvadas (sąvokų, šaltinių, literatūros pristatymas, atsiskaitymo mechanizmo ir egzaminavimo mechanizmo aptarimas). Kultūrinio kraštovaizdžio istorijos ir archeologijos problematika, tyrimų objektai ir teorinių žinių pritaikymo galimybės praktikoje. Tarptautinės konvencijos ir nacionaliniai įstatymai. Kultūrinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir mokslinių tyrimų būtinybė. Kultūrinio kraštovaizdžio tyrimų istorija. Archeologinis kraštovaizdis ir istorinė geografija. Tyrimų objektai, metodai ir būdai. Antžeminis ir nuotolinis žvalgymas. Kultūrinis kraštovaizdis archeologijos teorijoje. Nuo istorinės-kultūrinės iki postprocesinės archeologijos. Apgyvendinimo raida priešistoriniais laikais. Gyvenviečių formos ir struktūra. Centras ir periferija. Nuo priešistorinio piliakalnio iki istorinių laikų dvarvietės. Urbanizacijos teorijos. Šiaurės, Vidurio ir Rytų Europa. Urbanizacijos raida Lietuvoje. Dialektinis materializmas, architektūros istorija ir istorinė geografija. Viduramžių kraštovaizdžio formavimasis. Technologiniai pokyčiai ir pasaulinė prekyba.

Studijų pasiekimų vertinimas

Namų darbas ir darbas seminaruose – 50 % pažymio;

Egzaminas – 50 % pažymio

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Tilley Christopher, A Phenomenology of Landscape: Places, Paths and Monuments. Oxford: Berg, 1994. Grenville, Jane (ed.), Managing the Historic Rural Landscape. London&New York: Routledge, 1999. Bruck Joanna, Goodman Melisa, Making Places in the Prehistoric World: Themes in Settlement Archaeology. London&New York: Routledge, 1999. Rockman Marcy, Steele James (eds.), The Colonization of Unfamiliar Landscapes: The Archaeology of Adaptation. London&New York: Routledge, 2003. Colin Renfrew, Paul Bahn (eds.), Archaeology, The Key Concepts. London&New York: Routledge, 2004 Rubenstein James M., The Cultural Landscape. An Introduction to human geography. New York: Prentice Hall, 2002. Bradley Richard, An Archaeology of Natural Places. London&New York: Routledge, 2000

Aston, Michael, *Interpreting the Landscape: Landscape Archaeology and Local Studies* (London: B.T. Batsford), 1985..

Dincauze, Dena F., *Environmental Archaeology: Principles and Practice* (Cambridge: Cambridge University Press), 2000.

Evans, John G., *Environmental Archaeology and the Social Order* (London: Routledge), 2003.

Maksimaitienė O., *Lietuvos istorinė geografija ir kartografija*. Vilnius, 1995.

Bučas J. *Kultūrinių kraštovaizdžių sampratos kaita, Kultūrinių kraštovaizdžių apskaita ir apsauga*, Kaunas, 2001.

Gudavičius, E., *Miestų atsiradimas Lietuvoje*. Vilnius, 1991.

Jurginis, J., *Feodalinės Lietuvos miestų tyrinėjimai. Lietuvos TSR architektūros klausimai, 1977, V (IV), p. 4-19*, Vilnius, 1977.

Mačiulis D., *Kultūrinio kraštovaizdžio vieta paveldosaugoje, Lietuvos kraštovaizdžio vertė ir savastis*, Kaunas, 2000.

Miškinis, A., Šešelgis, K., *Miesto gyvenviečių tinklo vystymasis Lietuvoje iki XX a. vidurio (1940 m.)*. Lietuvos TSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai. *Statyba ir architektūra* IV, 2, 1965, p. 215-240, Vilnius, 1965.

Miškinis, A., *Lietuvos urbanistika: istorija, dabartis, ateitis*. Vilnius, 1991. 2

Šešelgis, K., *Lietuvos teritorijos apgyvendinimas nuo mūsų eros pradžios iki XIII a. Urbanistika ir rajoninis planavimas Nr. 15. Lietuvos teritorijos apgyvendinimo raida*, p. 3-59, Vilnius, 1988.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Šešelgis, K., Miškinis, A., <i>Pagrindiniai Lietuvos miesto gyvenviečių planinės ir erdvinės struktūros bruožai. Lietuvos TSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Statyba ir architektūra, V, 1, 1966, p. 309-333</i> , Vilnius, 1966.
2.	Clarke, H., Simms A., <i>Towards a comparative history of urban origins</i> . H. B. Clarke & A. Simms (red.). <i>The comparative History of Urban Origins in Non- Roman Europe: Ireland, Wales, Denmark, Poland and Russia from the Ninth to the thirteenth Century</i> . BAR International Series 255 (ii). Oxford 1985, p. 668-714, Oxford, 1985.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Vladas Žulkus	KU	Prof. habil. dr.	vladas.zulkus@ku.lt
2.	Audronė Bliujienė	KU	Doc. dr.	audrone.bliujiene@ku.lt
3.	Gintautas Zabiela	KU	Doc. dr.	Gintautas.zabiela@ku.lt
4.	Vykintas Vaitkevičius	KU	Dr.	Vykintas.vaitkevicius@ku.lt